

Ardealul Economic

ERDELYI KÖZGAZDASÁG

Noul comisar al guvernului la Reșița

D. dr. Liviu Cigareanu a fost numit pe ziua de 1 Ianuarie 1930, comisar al guvernului de lângă societatea „Uzinele de Fier și Domeniile din Reșița”, în locul d-lui contra-amiral în rezervă C. Coandă.

Impozitul pe salarii și cel mobilier nu s'au mărit

Ministerul de finanțe a dat instrucțiuni tuturor administrațiilor financiare din țară precum și celorlalte autorități, prin cari le face cunoscut că impozitul pe salariu de 4 și 8 la sută se percepe și de la 1 Ianuarie tot majorate cu o zecime, așa cum a votat Parlamentul în luna Iunie anul trecut iar impozitul mobilier se percepe de asemenea după aceleași norme ca și în anul trecut.

Tratative economice între România și Ungaria

Ziarele maghiare anunța că Ungaria după ce a reușit să încheie acorduri comerciale cu Cehoslovacia și Jugoslavia, vrea acum să înceapă tratativele și cu România.

În acest scop va sosi la 9 Ianuarie la București un trimis extraordinar al Ungariei, baronul Nickert, cu următoarea misiune:

1. Să propuie României o reorganizare a consulatelor în așa fel ca pe lângă un reprezentant diplomatic al Ungariei să fie și un reprezentant comercial, cu mai mare rol de cât un atașat comercial.

2. Pentru valorizarea recoltei de grâu, România să accepte un acord la fel ca acel încheiat de Ungaria cu Jugoslavia, pentru fixarea de prețuri unitare pentru fixarea de prețuri unitare pentru grâu și cu puteri unite să se prezinte pe piețele internaționale.

3. Să se lucreze la preliminările noii convenții comerciale între Ungaria și România.

Se afirmă că baronul Nickert are și misiunea de a deschide tratative pe baze noi în chestia optanților.

Külföldi ajánlatokat kapott a kormány az építkezésekre

Az építkezések előmozdítása érdekében felállítandó autonóm pénztár törvénytervezetét a minisztertanács jóváhagyta. A törvényjavaslattal kapcsolatosan a munkaügyi miniszterium számos romániai és külföldi konzorciumtól kapott ajánlatot az építkezések végrehajtására. Raduceanu munkaügyi miniszternél a teg-

napi napon megjelentek az angol-német-román konzorcium képviselői, akik részletesen ismertették a romániai építkezésekkel kapcsolatos terveiket. A miniszter figyelemmel hallgatta meg a konzorcium előterjesztését, amelynek terveit jóváhagyás végett a külön e célra szervezett bizottság elé terjesztik.

Bursele în Ardeal și Banat vor începe să funcționeze în Mai

Cereurile economice din Ardeal și Banat, așteptând cu nerăbdare, bursele din Cluj și Timișoara să și înceapă activitatea cât se poate de curând.

Lucrările inițiate pentru înființarea burselor din Cluj și Timișoara, abea sunt în stadiul începutului și din acest motiv se prevede, că bursele inițiate

nu-și vor putea începe activitatea înainte de luna Mai

anul acesta.

Conducătorii interimari ai bursei din Cluj, abea zilele aceste au fost designați. Acești conducători au hotărât, ca să lanseze un apel către industriași, ca să se înscrie printre mem-

brii bursei, urmând apoi a se convoca o adunare generală de constituire a conducerei bursei

și pentru redactarea statutelor necesare.

În Timișoara lucrările de asemenea continuă cu asiduitate, dar data deschiderii aici nu se poate preciza cu siguranță.

Printre conducătorii interimari ai burselor din Cluj înregistrăm la bursa de efecte pe dl I. Comșa, director la Banca Centrală, și pe dl Bartolomei Hargitay, director la „Banca Ardeleană”, iar la bursa de mărfuri pe dnii G. Romanovici și dr. Sigismund Gál.

Meghiusult a kolozsvári likörgyárosok fuziója

A fogyasztás csökkenése a likörszakmában olyan erős versenyt idézett elő, amely az egyes likörgyártó üzemek rentabilitását a minimumra fokozta le. Ez indította arra a közelmúltban a nagyváradi likörgyárakat, hogy fuzióba lépjenek. A nagyváradi fuzió után a kolozsvári likörgyárak is felvetették a koncentráció

eszméjét. Egy háromtagu bizottság tanulmányozta Nagyváradon a koncentráció adminisztrációs részét és itt is megindultak a tárgyalások.

Mint jó helyről értesülünk, Kolozsváron ez a koncentráció meghiusult, mert egyes kolozsvári likörgyárak nem voltak hajlandók a közös eladási iroda létesítését elfogadni.

Egységes hitelkondíciók a regáti börpiacon

A regáti börgyárosok és nagykereskedők az elmúlt héten tartották meg Bukarestben értekezletüket, amelyen a kihitelezési feltételeket és a szakma általános helyzetét vitatták meg. Az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy a maga részéről elfogadja az erdélyi börgyárak és engrosszis-

ták „Kreko“ hitelkondíciós egyezményének szabályzatát, amelyet az ökirályságba is bevezetnek. Kimondották egyben, hogy Bukarestben érdekeik védelmére központi irodát állítanak fel, amely parallel fog működni az erdélyi szakmai vállalatok hasonló jellegű szervezetével.

Kinevezték a közigazgatási kerületek igazgatóit

A minisztertanács a következőket nevezte ki az ország hét közigazgatási kerületének élére:

Muntenia kerületének „miniszteri igazgató”-ja, (director ministerial): Ion Camarsescu. **Moldovae**: Constantin Hoiescu. **Erdély**: Dobrescu Aurél. **Besszarabiáé**: D. Moldoveanu. **Bukovináé**: Sauciu-Saveanu. **Olteniáé**: Vasile Radulescu. **A Bánságé**: Bocu Szevér.

Maniu Gyula bejelentette a minisztertanácsnak, hogy a miniszteri igazgatókat megkülönböztetett fényvel fogják beiktatni hivatalukba. Ezzel is jelezni akarja a kormány, mekkora jelentőségét tulajdonít ezeknek a közigazgatási reform által kreált új tisztségeknek. Az első installáció Dobrescu Aurélé lesz, Kolozsváron.

Az Erdélyi Bankszindikátus jelentése

Az Erdélyi Bankszindikátus most tette közzé jelentését a szindikátus múlt évi működéséről.

A hatvan nyomtatott oldal terjedelmű jelentés beszámol a liberális kormány távozása és a nemzeti parasztpárt uralomra jutása politikai és közgazdasági jelentőségéről, részletes bírálatot mond az új iparkamarai törvényről és a kényeseregyezségi eljárás új szabályozásának hiányosságairól.

Külön fejezetben foglalkozik a jelentés a hitel problémájával, amellyel kapcsolatosan reámutatott a Banca Naționala helytelen kamatpolitikájára, amely indokolatlanul felemelte a kamatlábat és ezzel Európa legrágább jegy kibocsátó bankja lett. Megnyugvással állapítja meg a jelentés, hogy a visszleszámítási hitelek megállapításánál viszont a Nemzeti Bank szakított a nacionalista szempontokkal és a szigorú üzleti elvek szerint és reális alapon igyekszik megállapítani a reeszkomtot, bár e tekintetben a kisebbségi pénzügyek jogos igénye még korántsem nyert kielégítést.

A jelzáloghitelintézetek, a pénzügyi központ felállítása, a bankok között a belső verseny szabályozása kérdéseinek ismertetése, továbbá a szervezeti ügyek egészítik ki a jelentést.

Az utolsó pillanatban enyhítettek a drákói adótörvényen

Husz százalékos ajándék a spicliknek

Madgearu miniszter drákói adótörvénye, amint az előrelátható volt, a parlament mindkét házán simán ment keresztül és január elsejével életbe is lépett. A gazdasági érdekeltség és ugyyszólván az ország egész közvéleményének tiltakozása nem maradt azonban hatás nélkül, mert a törvényjavaslatot felülbíráló legfőbb pénzügyi tanács

az utolsó percben enyhített rajta

és kibővítette az adóamnesztiára vonatkozó klauzulával.

Madgearu adótörvénye így valamivel elfogadhatóbbá vált és bár vannak olyan pontjai, amelyek a gyakorlatban sok kellemetlenséget okozhatnak az adóalanyoknak,

vannak viszont tagadhatatlanul olyan rendelkezései is, amelyek a január elseje előtti állapotokkal szemben javulást jelentenek.

Ilyen például az adókönyvecs-

ke rendszerének bevezetése. Eddig az volt a helyzet, hogy a hatóságok közokiratoknál, vagy állami szállításoktól járó követeléseknél a legutóbbi adóesedékesség kiegyenlítésének igazolását is kérték, míg ezzel szemben az adókönyvecskével csak azt kell igazolni, hogy az előző félév adóját rendezte az illető adóalany.

Sérelme Madgearu adótörvényének az, hogy az adóamnesztiát csak azokra mondja ki, akik már keresztülmentek az adórevízió és részükre az adót könyvelésük alapján állapították meg a pénzügyi tisztviselők, mindig ki vannak téve annak, hogy tisztázott helyzetük ellenére, visszamenőleg kihágást állapítanak meg velük szemben feljelentés, vagy újabb revízió megejtése esetén. Féltő, hogy ez a körülmény

egy „spicli“ rendszert fog kitenyészteni,

mivel a törvény a feljelentőnek 20 százalékos jutalmat biztosít.

ljadonosai, akikről bebizonyul, hogy kétféle könyveik vannak, hogy a fiskus előtt eltitkolják a valódi helyzetet, a könyvelés vezetőjével szolidárisan, a vállalat fontosságának megfelelően

10.000—500.000 lej pénzbüntetésben részesülnek.

Ha a kihágás elkövetője részvénytársaság, vagy betéti részvénytársaság, 100.000—5.000.000 lej pénzbüntetésben részesülnek. A pénzbüntetés az igazgató, vagy igazgatók és a könyvelés vezetője által szolidárisan fizetendő.

Az adóamnesztia

Azok az adófizetők, akik az utóbbi 5 évre a jelen törvény alkalmazásáig nem adták be az egyenes adók egységitése által előírt adóvallomást, vagy nem voltak megadózza, bármilyen büntetés alól mentesülnek, ha legkésőbb 1930 február 1-ig adóvallomást adnak be.

Akik nem alkalmazkodnak ezen rendelkezéshez és ezen határidő után lepleztetnek le, kötelesek lesznek az elmaradt adókat, valamint a megfelelő pénzbüntetéseket megfizetni. Azoknak az adótisztviselőknél, akik ily kategóriába tartozó adózókat fedeznek fel,

a pénzbüntetésből 20 százalékos jutalomra van joguk.

Azon adófizetők, akik adós és illetékhátralékban vannak, mentesülnek a 15 százalékos késedelmi kamat fizetése alól, ha a hátralékokat 1930. június 30-ig rendezik.

Azon adófizetők, akiknek az egyenesadónál véglegesen

Milyen változást hoznak az új pénzügyi törvények?

A Madgearu által benyújtott pénzügyi törvények értelmében 1930 január elsejétől kezdve a következő nagyszámú változások állottak be az eddigi rezsimmel szemben. Az első legfontosabb módosítás az, amelyik

az állam elsőbbségi jogát törli.

Az új törvény értelmében az államnak, megyének és községnek bármilyen természetű követelésével szemben az adóalany ingó és ingatlan vagyona feletti elsőbbségi jog a polgári perrendtartás szerint szabályoztatik.

A második törvénymódosítás a fényüzési és a forgalmi adók

eddigi rendszerét módosítja, amennyiben három kategóriába osztja a fényüzési cikkeket. Az

A részvénytársaságok adóbevallása.

A részvénytársaságok kötelesek minden évben, a mérleget jóváhagyó közgyűlés után legkésőbb egy hónappal az illetékes pénzügyigazgatóság-

névszerinti listát beküldeni az igazgatóság és felügyelő-bizottság tagjairól,

feltüntetve azon összegeket, amelyeket az év folyamán tantiem, fizetés, vagy bármilyen más címen felvettek, megjelölve az illető tag adókönyvecskéjének számát és a kiállító adóhivatal helyét.

Az intézkedés be nem tartása a kifizetett tantiemek stb. összegekkel egyenlő bírságot von maga után, mely a társaságot, intézetet terheli.

Rendkívül súlyos szankciókat állapít meg a törvény az adóhivatalok tisztviselőinek visszaélése esetére is, végül pedig az adóamnesztiára vonatkozólag tartalmaz intézkedéseket.

megállapított pénzbüntetéseket kell fizetniük, mentesülnek a pénzbüntetés alól, ha 1930 április 1-ig megfizetik az adókihágási jegyzőkönyv alapján hátralékos adóikat.

Ezek azok a rendelkezések, amelyeket Madgearu minden tiltakozás ellenére megszavaztatott a parlamenttel és ujévi ajándéknak életbeléptetett a gazdasági élet és az adóalanyok nagy öröme...

A pénzügyminiszteriumban egyébként lázasan dolgoznak annak a körrendeletnek az összeállításán, amelyet a jövő héten hocsátanak ki és amelyben utasítást adnak az összes pénzügyigazgatóságoknak az 1930. évi adóvallomások összeállítására.

A pénzügyminiszteriumnak az a terve, hogy a jövő évi adóvallomásokat az adózókkal az új adótörvény rendelkezésének megfelelően állíttatja ki és súlyos szankciókkal megakadályozni igyekszik, hogy az adóvallomások benyújtásával kapcsolatosan bárki is kivonhassa magát köztelherviselése alól.

első kategória után 16.50, a második után 15, a harmadik után pedig 2.2 százalékos középérték szerint számított adót kell fizetni. Az exportcikk után középérték szerint 1.1 százalékot kell befizetni.

Az egyenes adó

fizetésére vonatkozólag a következő újításokat léptették életbe.

A törvény törölte az 1927 évi építkezés pártolásáról szóló törvény kedvezményeit. Az adóalapból 3 százalék kétséges követelés címen levonható. A fellebbező bizottságok ítéleteinél a kereskedők üzleti könyvei jelentékenyebb szerepet kapnak. Az adózási minimum 20 ezer lejre emelkedett. A kivezeti munkát a kincstár kiküldöttjei végzik, a kamarák és ipari képviselők kiküldöttjeinek segítségével.

Mit tartalmaz az új adótörvény?

A hivatalos lap karácsonyi száma közölte Madgearu új adótörvényének teljes szövegét, amelynek rendelkezései január 1-én már életbe is léptek. A törvény főbb rendelkezései a következők:

Aki az egyenesadók egységitéséről szóló törvény rendelkezései által előírt határidőn belül jövedelmeit nem vallja be, az ezen kihágása miatt

évi adójának egynegyed részével egyenlő pénzbüntetéssel sújtattik.

Az ország összes adófizető lakói nemre való tekintet nélkül kötelesek rendszeresen vezetett adókönyvecskéket kiváltani mindazon adóhivataloktól, amely adóhivatalok körletébe tartozó jövedelmek után adót fizet.

Az adókönyvecske bemutatása nélkül semmi féle közokirat, vagy állami szállításért járó fizetés ki nem adható.

Minden egyéni cég, vagy bármilyen alakú társaság, amelynek szolgálatában egy vagy több fizetett alkalmazott van, köteles minden év végén az illetékes pénzügyigazgatósághoz

névsort küldeni.

feltüntetve benne azon személyek nevét és lakhelyét, akiket az év folyamán foglalkoztatott. Minden név mellett feltüntetendő azon összeg, amelyet az illető fizetés, tantiem, nyereség részesedés, vagy bármilyen más formában

kapott. Ezen kötelezettség be nem tartása esetén az egyéni cégek, egyszerű társaságok, közkereseti, egyszerű betéti társaságok és szövetkezetek 2000—10.000 lej, betéti részvénytársaságok és részvénytársaságok igazgatókként 10 ezer lej pénzbüntetés alá esnek.

Cégtulajdonosok és a könyvelők felelősége.

Minden cég, amely a fiskusnak az adókiszámítás alapjául szolgáló mérleget mutat be, felelős a mérlegben foglalt adatok helyességéért.

Rosszhiszeműen bizonyult esetekben ugy a cégtulajdonosok, mint a könyvelés vezetője oly pénzbüntetés alá esnek, mint annak

az adókülönbözetnek kétszerese,

amely a fiskusnak járt volna, ha az adót őszinte mérleg alapján vetették volna ki.

Betéti részvénytársaságoknál és részvénytársaságoknál a pénzbüntetés az előző bekezdésben meghatározott

adókülönbözet négyszerese.

A pénzbüntetés az igazgató vagy igazgatók és a könyvelés vezetője által szolidáris módon fizetendő.

A könyvelés vezetője nem felelős, ha a vállalat igazgatója által adott iratok alapján jóhiszeműen dolgozott.

Azon egyéni, vagy bármilyen egyszerű társaság cégek tu-

Románia 1929 évi mérlege:

az államháztartás helyzete javult — ez a Maniu-kormány érdeme; a magángazdaság leromlott — ez a Maniu-kormány bűne

Románia gazdasági történetében az 1929-es gazdasági év egészen speciális fizionómiai jellegzetességgel fog szerepelni.

Az 1929-es államháztartást először világítja meg egy reménysugár.

Az év elején mutatkozó 5 milliárdos deficitet évközben sikerült 1 milliárdra leszorítani.

Ebben egyformán része volt a várakozáson felüli jótermésnek s az évközben életbeléptetett új adóknak. Igaz ugyan, hogy a tömeges vásárlóképeségének a csökkenése következtében ugyszólván az összes költségvetési tételek jelentős visszaesést mutatnak, és hogy emelni kellett az adókat, de ez még

az 1928. évi gazdasági politikának a következménye

és nem irható kizárólag a Maniu-kormány rovására.

Elég rámutatnunk arra, hogy még 1928-ban a vámjövedelem összesen 808 millió volt, 1929-ben ugyanis a költségvetési tétel jövedelme 4827 millió lejre esett vissza.

A forgalmi adó bevételeinek a növekedése 1213 millió lejről 1362 millió lejre való emelkedése egyedül az adók emelésének köszönhető.

Az egyedüli vigasztaló körülmény az, hogy

az állam jövedelmei a legutolsó szemeszterben ugyszólván rekordot ért el

és hogy a kereskedelmi mérlegünk ismét aktívá lett.

A Németországgal kötött egyezmény

A stabilizációs kölesönön kívül pénzügyi élet másik eseménye a Németországgal kötött pénzügyi egyezmény, amelynek következtében

az összes vitás pénzügyi kérdések rendeződtek.

Románia lemondott a német javak zár alá vételéről, amelyre különben a versaillesi szerződés értelmében joga lett volna, lemondott a Banca Generală jegykibocsátásából származó követeléseiről és kötelezte magát a felülbélyegzetlen háboru előtti kölesönök visszavásárlására. Románia ezzel szemben Németországtól 75 és fél millió márkát kapott.

Az 1929. évi költségvetés 38 milliárd, 38 millió lejes végösszegét a kamara az utolsó pillanatban 500 millióval redukálta, úgy hogy az 1928-as 39 milliárd 350 millió lejes költségvetéssel szemben az idén 37 milliárd 700 millió lejes költségvetéssel dolgoztunk.

A CFR. deficitje

A CFR jövedelmei a következőképpen alakultak:

1927-ben inkassáltak 11.4 milliárdot,

1928-ban 10.9 milliárdot,

1929 első nyolc hónapjában az előirányzott 7 milliárdot inkassáltak.

A CFR költségvetésében egyelőre tehát még mindig 500 millió lejes deficit várható.

Az állami könyvvezetésről szóló törvény egy másik fontos ujtítás az ország pénzügyi életében.

A petróleum panamából kifolyólag az állami javakról egy leltárt vettek fel és az állami könyvvitelről szóló törvény értelmében a költségvetési év január elsejétől december 31-ig fog tartani.

Az államkönyvvitelről szóló törvény másik fontos intézkedése a kettős könyvvitel bevezetése, amely az előzetes ellenőrzést teszi lehetővé.

A stabilizáció és a kölesön

1929. február 7-ike Románia pénzügyi alesséiben sorsdöntő dátumként fog szerepelni. 1929. február 7-én keresztülvitték a stabilizációt Az infláció hatásait sikerült teljesen paralizálni. Eddig nemcsak magánvállalkozásoknak, de az állami háztartásban is külön alapot kellett létesítsen a valutáris differenciákból származó esetleges veszteségek fedezésére.

Ez a beteges jelenség végleg eltűnt.

Felvettük a 102 millió dolláros stabilizációs kölesönt is 1929. február 7-ike óta a lej változatlanul stabil maradt. A stabilizáció következtében a Nemzeti Bank köteles 35

Megsemmisítették a kolozsvári Tesatoria Ardeleana s. a. gépeinek elárverezését

A Tesatoria Ardeleana szövőgyár rt. gépeire még október 20-án árverést fogatosítottak a cég hitelezői. Az árverésen a gyár 52 darab gépét 550.000 leiert a részvénytársaság kolozsvári hitelezőinek megbízottja vásárolta meg. Az árverés megtartása ellen a részvénytársaság

egyik főhitelezőjeként szereplő Ipari Hitelintézet vétót emelt, mégpedig teljes sikerrel, mivel a gyár gépeire tartott árverést megsemmisítették. A gyár igazgatósága az üzem szanálása és az alaptőke megfelelő felemelése érdekében tárgyalásokat folytat.

Az árverési hiénák ellen

A kolozsvári kereskedők többszörösen tiltakoztak az ellen, hogy az üzletárveréseket nem publikálják megfelelően a hatóságok és így az árverési hiénák szabadon garázdálkodhatnak. Értesülésünk szerint most egy akció indul meg annak érdekében, hogy az árverési hir-

detményeket a jövőben nemcsak a hivatalos lapban, hanem az elterjedtebb napilapokban is közlétegyék. A kolozsvári kereskedők küldöttséget fognak meneszteni a pénzügyminiszteriumhoz és remélik, hogy sikerülni fog ezen jogos követelésüknek érvényt is szerezni.

Az új földgázárak

A Monitorul Oficial múlt évi december 31-iki száma az iparés kereskedelmi miniszter határozatát közli, amely határozat az új földgázárakat állapítja meg. A miniszteri megállapítás szerint a Nemzeti Földgáztársaság az 1929. évi szeptember 15-től az 1930. évi március 15-ig, a Magyar Földgáztársaság pedig az 1929. évi december 1-től az 1930. évi július 1-ig a világitási célra hasz-

nált földgázt köbméterenként 90 baniért, a háztartási célra szolgáló földgázt pedig köbméterenként 80 baniért, az ipari földgázt pedig köbméterenként 70 baniért kötelesek a fogyasztóknak szolgáltatni.

Az árak loco fogyasztó értendők.

A földgázelosztó társaságok a fenti árhoz köbméterenként 30 banit számíthatnak fel. Az összes adók és kincstári il-

letek fejében a termelő vállalatok köbméterenként 2 banit számíthatnak fel. Az állami, vármegyei és községi tisztviselők és köznyugdíjasok a földgáz árából 50 százalékos kedvezményt élveznek, de csak azok, akiknek egyetlen jövedelmük fix fizetésük, vagy nyugdíjuk. Minden köztisztviselő, vagy nyugdíjas azonban maximalsan két szoba, konyhás lakás részére igényelheti a földgázárakból az 50 százalékos kedvezményt.

Taxarea Țesaturilor pentru tapisat mobile

Ministerul de finanțe a trimis un ordin circular tuturor punctelor vamale prin cari le face cunoscut că deoarece nu toate vămile impun la fel Țesaturile pentru tapisat mobile, și pentru o uniformizare a Țesaturii lor, se pune în vedere că de acord și cu Comisiunea de Experti, la art. 586 nu se vor impune decât acele Țesaturi cari au linii de demarcație sau acelea cari vin în bucăți speciale pentru anumite destinațiuni și cari nu pot fi întrebunțate la alte lucrări. Dacă însă nu au linii de demarcație și nici nu sunt în bucăți speciale pentru anumite lucrări, chiar dacă se aduc pentru îmbrăcat mabile, ele se vor impune ca Țesaturi simple, damascate sau brocate după cum se vor prezenta.

A Korunk januári száma

A Dienes László és Gaál Gábor szerkesztésében megjelenő Korunk januári száma, amelylyel ez a kitünő folyóirat az ötödik évfolyamába lép, a szokottnál is gazdagabb. A több mint harmincöt különböző tanulmányt és szépirodalmi közleményt tartalmazó számából a következőket emeljük ki: Turnowszky Sándor: A tömeg és természete. Vass István: A mai tömeglélektan ellentmondásai. Reményi József: Az amerikai nők szexuális szabadsága. Dienes László: Az orosz szociálista térvgazdaság. Mátrai Ede: Az új Mexikó. Doktor Sándor: A szervezeten megújodása. Fábry Zoltán: A halott és feltámadt generáció. Méray Pál: Az ötnapos hét Oroszországban stb. stb. A szépirodalmi részből az olasz avangardista írók elbeszélésein kívül Nádass József novelláját említjük meg. A Kulturkrónika és Szemle rovatban Körösi Sándor, Dobó Ferenc, Ligeti Ernő, Gró Lajos, Illyés Gyula, Antal János, Haraszi Sándor, Balázs Ferenc és mások írtak. Ez a szám tartalmazza az 1929-ik éviben megjelent Korunk tartalomjegyzékét is, amely frappánsan számol be arról a hatalmas kulturumkáról, amelyet negyedik évfolyamában végzett a folyóirat. A Korunk előfizetési ára egész évre 860, fél-évre 460, negyedévre 250 lei. Mutatványszámot ingyen küld a Korunk kiadóhivatala Cluj-Kolozsvár, Str. Regala 16.

NOTE

*

O nouă eră pare a ni-se învreda pentru viața economică cu anul nou, după atâția ani de sbucium și criză.

La noi, ca și aiurea, viața economică are nevoie de activitate, de fapte și nu numai de speranțe, ca să se poată readuce la normal. Dar viața economică din forțele sale proprii nu este în stare, ca să-și desvolte activitatea în mod normal, dacă factorii competenți o stânjenesc cu diverse îngrădiri, în loc s'o încurajeze prin dispoziții salutare.

O politică economică binechibzuită este necesar să se inaugureze din partea guvernului, ca să se poată întreprinde noi investiții de capitaluri. Să se încurajeze deci și invazia capitalului strein în România.

Relațiile dintre patroni și muncitori de asemenea este necesar să se soluționeze în fine, în interesul producției. Să se încurajeze atât marea, cât și mica industrie, ca să se poată produce și astfel să se reducă și șomajul. Să se încurajeze și cinstuirile prin dispoziții favorabile și prin avantagi de credite ieftine.

Prin înlesnirea exploatării pădurilor este necesar să se încurajeze și industria forestieră, care mai reclamă și avantagi de transport, vamă etc., ca să-și poată desvolta activitatea salutară și exportul de lemne, care constituie o bogată sursă de venit și pentru Stat, nu numai pentru sporierea averei țării.

Industria minieră în ultimul timp a fost sortită aproape la stagnare completă, în urma dispozițiilor inconveniente pentru exploatarile miniere. Această industrie de asemenea reclamă îmbunătățiri, ca să se poată desvolta, aducând la lumină comorile bogate ale subsolului binecuvântat din Carpați, pentru că nu se poate lăsa în pământ comori sortite, ca să contribuie la sporierea averii române.

Convențiile comerciale cu diversele țări, în fine este necesar să se încheie cât se poate de grabnic, pentru că România să-și poată relua relațiile comerciale normale cu celelalte țări din lume.

Politica de scont de asemenea nu se poate menține în cadrele de până acuma și se reclamă de urgență, ca să se soluționeze în fine și chestia dobânzilor bancare, contribuindu-se la reducerea acestor dobânzi prin reducerea taxei de scont, deoarece producția nu poate suporta dobânzi 18—24% și chiar mai exagerate.

Din toate cele relatate, deci reiese clar, că guvernul are datoria să inaugureze o politică economică binechibzuită în noul an, după cum am mai accentuat, în toate domeniile, ca să putem în fine porni pe calea consolidării adevărate.

A penezpiac prognozisa az év első felére:

Fokozottabb enyhülés várható

Egyelőre bizalmatlanság akadályozza a felszabadult tőkék kihelyezését

December 31-ével lezárultak a pénzintézetek mérlegei és ezzel a mérlegek diszítésére visszatartott tőkék is felszabadultak. Tulajdonképpen legfőbb ideje volna megszüntetni ezt a szemfényvesztő rendszert, hogy év végén nagy tőkék resztringáljanak és tartalékoljanak a bankok azért, hogy mérlegeikben minél nagyobb pénzállományt mutassanak ki

és ezzel flottságukat fitogtassák.

Ez a rendszer nemcsak hogy nem racionalis, mert veszteséget jelent az intézeteknek és rányomja bélyegét az egész gazdasági életre, még csak nem is éri el a célját, mert hiszen a közvélemény ma már nem látszatok szerint bírálja a bankok bonitását és flottságát, hanem aszerint, hogy egész éven át mennyiben teljesítették köteleességüket a termelőiparnak és kereskedelemnek pénzzel való ellátásánál.

Tény az, hogy január elsejével hatalmas tőkék szabadultak fel a mesterséges korlát alól, amely tőkének most sietve kellene elhelyezést keresni, hogy további kamatvesztések ne terheljék. Sajnos azonban,

a bizalmatlanság még mindig akadályokat gördít a

banktőkék kihelyezése elé és így a pénzpiac nagyobbarányu fellendüléséről egyelőre nem lehet beszélni.

Valami kis javulás mindenestre érezhető máris, ami különösen abban mutatkozik meg, hogy a prima kezdek, tehát jó bonitású iparosok, kereskedők, vállalkozók, könnyen kaphatnak pénzt vállalkozásaikhoz és a kamat sem olyan nagy, mint volt december végén.

Az erdélyi pénzpiacokon egyébként a következő kamatok vannak érvényben: Rövidlejáratu prima tárcaváltók 14—15%, bankközi hiteleknel 13—14% a kamat, míg a rendes elfogadványok kamata általában 18% a kamat, míg a rendes elfogadványok kamata általában 18% körül mozog.

A pénzpiacra a prognózis az 1930. év első felére általában az, hogy

fokozatos enyhülés fog bekövetkezni,

mert a nemzetközi pénzpiacokon csökkeni fognak a bankráták. Nálunk ez az enyhülés nagymértékben fokozható volna azáltal, ha a külföldi tőke, a belföldi tőke kezdeményezésére megkezdene a hosszulejratu hitelek plaszirozását, amire sajnos egyelőre nem sok a remény.

Banca Bănăteană Centrală fuzionată cu Uniunea Bancară din Timișoara, își intensifică activitatea

În numărul trecut am anunțat, că Banca Bănăteană Centrală din Jimboalea, în urma hotărâreii adunării, pe care o avuse în 20 a lunii trecute,

a fuzionat cu Uniunea Bancară.

Uniunea Bancară în adunarea extraordinară convocată zilele

aceste, a ratificat fuziunea, în urma căreia acuma

acest mare institut are 52 filiale

în diferite orașe din România. În urma fuziunii banca din Jimboalea începe să-și intensifice activitatea.

Az új vámtörvény megoldja a Vám-szaki Tanács kérdését is

Megirtuk, hogy az importörök körében mozgalom indult meg aziránt, hogy a pénzügyminiszterium az elvámolással kapcsolatosan előforduló differenciák eliminálására, illetőleg elbírálására létesítsen egy, a vámvezérgazgatóságtól függetlenül működő Vámszaki Tanácsot. Most ugyanis az a helyzet, hogy az elvámolásnál előforduló visszaélések vagy ellentétek ügyében a „Comisiunea de Experti” dönt, amely bizottság öt tagból áll ugyan, de a tagok egyikét sem az érdekeltek delegálják.

Amint ismeretes, a pénzügyminiszterium már régebben elkészítette az új vámtörvény javaslatát, amelyet megküldött a kereskedelmi és iparkamaráknak hozzászólás végett. A javaslatban a pénzügyminiszterium az importörök által szorgalmazott vámszaki tanács kérdését is megoldja, még pedig oly módon, hogy a mostani ötös bizottságot reorganizálja és megadja a felhatalmazást a különböző kereskedelmi érdekviseleteknek, hogy ebben a vámbizottságba tagokat delegáljanak.

FIGYELŐ

*

Uj éra

kezdetének reményében lépte át sokat megpróbáltatott gazdasági életünk az új év küszöbét. Az ember természetében rejlik, hogy mikor legnagyobb kétségbeesése, legmélyebben gyökerezik benne a remény.

Amde csak reménykedéssel tovább fenn nem tarthatjuk magunkat. Tényekre van szükség ahhoz, hogy talpraálljunk.

Ezeket a tényeket, anyagi természetű feltételeket a gazdasági élet maga már előteremteni nem tudja a maga erejéből. Komoly kormánysegítésre van szükség, ha azt akarjuk, hogy az 1930. év választó falai, új etappet jelentsen egy jobb gazdasági jövő felé.

Céltudatos gazdaságpolitikára van szükség.

Uj tőkeforrásokra van szükség, amit csak a külföldi tőkék bejöveteleitől nyerhetjük. Elő kell segíteni tehát a külföldi tőke vállalkozásait Romániában minden eszközzel.

Rendezni kell a munkaadók és munkások közötti viszonyt, hogy a nyugodt termelés biztosítva legyen.

Támogatni kell a nagy és kisipart, hogy termelhesen, hogy megszűnjön a munkanélküliség.

Elő kell mozdítani az építkezést, a magánépítkezőknek nyújtandó előnyös kölcsönök által és középítkezések nagy vonalú beindításával.

Az erdőkitermelések megkönnyítése által és az export támogatásával fel kell lendíteni a faipart, hogy ez a virágzásra predesztinált gazdasági faktor újra erőre kapjon és elfoglalja előkelő helyét a nemzetközi faellátásban.

A bányatermelést, amely most földalatti természeti kincseinkhez viszonyítva majdnem null-fokon van, minden eszközzel, főleg pedig alkalmas törvényes rendeletekkel, a vállalkozási lehetőségek megteremtésével, amely csak egy céltudatos bányapolitika által érhető; — elő kell segíteni, mert a kincstár és a magángazdaság jóléte biztonságáért, bányászatomunk racionalizálásáért.

A külföldi kereskedelmi szerződéseket végre tető alá kell hozni, hogy az import és export helyzete állandó jellegűt ölthessen.

És végül a mai pénz és kamat viszonyok sem tarthatnak örökké. A jeggybank adjon sok és olcsó pénzt, mert nincs az a termelés és fogyasztás, amely elbírná a 18—24 százalékos kamatozatot.

Egy mondattal kifejezve: Céltudatos gazdaságpolitikát várunk a kormánytól az újévben!

Nouile preturi ale gazului metan

Printr'o deciziune a ministerului de industrie și comerț, publicată în „Monitorul Oficial” din 31 Decembrie, prețul cu care se va vinde consumatorilor gazul metan furnizat de Societatea Națională de Gaz Metan a fost fixat pentru intervalul dela 15 Septembrie până la 15 Martie 1930 și pentru Societatea Ungară de Gaz Metan dela 1 Decembrie 1929 până la 1 Iunie 1930 în modul următor:

Lei 0,90 mc. gaz pentru luminat.

Lei 0,80 mc. gaz pentru menaj, și

Lei 0,70 mc. gaz pentru industrie.

Aceste preturi se înțeleg loco consumator.

Societățile și organizațiile de distribuție, cari cumpără gazul dela societatea producătoare separat, adăugându-se câte 2 bani de fiecare mc. de gaz.

Impozitele și toate taxele fiscale și comunale se vor calcula de societatea producătoare separat, adăugându-se câte 2 bani de fiecare mc. de gaz.

Pentru funcționarii și pensionarii publici de Stat, județ și comună, se acordă gazul cu o reducere de 50 la sută, dar numai celor cari sunt capi de familie și al căror singur câștig este salariul sau pensia. Maximul cantității de care se va putea beneficia cu prețul acesta, este aceea corespunzătoare pentru două camere și o bucătărie.

Taxarea țintelor

Ministerul de finanțe a trimis un ordin circular tuturor punctelor vamale din țară, prin care le face cunoscut că deoarece s'a constatat că multe din vâmi taxează diferitele feluri de ținte, având lungimea până la 30 mm., drept cuie de cisme, se trimit cartoane cu mostre pe care sunt indicate cari anume cuie de cisme se taxează la art. 1070 cu lei 1200 sută de kgr. și cari sunt ținte de tot felul cari se impun la art. 1071 cu lei 1600 sută de kgr., precum și cuiele cu capul din tablă de fier, care se impun la art. 1073.

Se va pune în vedere taxatorilor să se conformeze strict indicațiunilor de taxare de pe aceste cartoane.

Millios fizetesképtelenség Margittán

Stern Géza margittai divatárkereskedő fizetesképtelenné lett és kényszeregyezséget kért a nagyváradi törvényszéken.

Stern Géza *aktivái*: 839.363 leire, *passzívái*: 1.279.254 leire ruagnak.

Ötvenszázalékos egyezséget ajántvenszázalékköltségek nélkül, tízenyolc havi egyenlő részletben. Az első részletet 1930 június 1-én fizeti. Garanciaképpen felajánlja Stern feleségének, született Rosenwasser Vilmának ingatlanát.

Banca Marmorosch Blank & Co nu mai este coinieresată la Banca Szana din Timișoara

Dl. Aristide Blank și-a vândut acțiunile în număr de 98.000, pe cari de-a avut dela conzernul Szana — Comunicatul direcțiunei Băncii Comerciale Timișorene

Tranzacțiunea pornită pentru reorganizarea conzernului Szana din Banat, a ajuns într'o nouă fază, în urma tratativelor inițiate după moartea directorului Szana între acționarii conzernului.

Tratativele inițiate între dl Szana junior, ca reprezentant al conzernului Szana și între dl Tabacovici, reprezentant al conzernului „Băncii Marmorosch Blank & Co., s'au încheiat. Banca Marmorosch și-a vândut cele 98.000 acții, pe cari le-a avut dela Banca Comercială Timișoreană.

Acțiunile vândute le-au cumpărat „Banca Anglo-Ungară” și un medic-profesor universitar.

Dnii Blank și Paximiade au renunțat la demnitățile, pe cari le-au avut în conzernul Szana și în viitor vor fi numai membri în comitetul cenzorilor Băncii Timișorene.

Banca Timișoreană Comercială, în legătură cu tranzacția încheiată, a dat următorul comunicat:

„Banca Marmorosch Blank & Co. și-a vândut o mare parte din acțiunile, pe cari le-a avut dela „Banca Timișoreană Comercială”. În urma unui acord amical, aceste acții au fost cumpărate de conzernul Szana.

Legăturile, cari de ani de zile au existat între Banca Marmorosch Blank & Co. și

Banca Timișoreană Comercială,

continuă să se mențină și în viitor

și astfel dl Blank rămâne în consiliul Băncii Timișorene, care și în viitor

va reprezenta pe Banca Marmorosch Blank & Co.

în Banat.

În legătura cu tranzacțiunea încheiată, prietenii din streinătate ai conzernului Szana între cari „Banca Anglo-Ungară” din Budapesta, care acum 23 de ani a contribuit la fondarea Băncii Timișorene, precum și Schoeler Alex. S. A. din Zürich și Banque Lambert din Bruxelles, își continuă influența prielnică, pe care o au la Banca Timișoreană, continuând să-și intensifice activitatea comercială cu acest institut.

În acest scop

Banca Timișoreană are noui sume la dispoziție în streinătate.

Totodată în scurt timp se va designa și un priceput director general pentru institut”.

Noul director general al Băncii Timișorene, după cum suntem informați, a fost designat în persoana dlui Dr. Ladislau Heller, director la secția externă a „Băncii Anglo-Angare”.

Megszűnt a Banca Marmorosch érdekelt-sége a Szana-banknál

Blank Arisztide eladta 98.000 darab részvényét, melyet az Angol Magyar Bank és a Szana család váltott magához

Az a belső átcsoportosítás, amely Szana Zsigmond halála óta a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt., valamint az égisze alatt álló koncernnel folyamatban van, újabb jelentős fázishoz érkezett. Szana Zsigmond halála után a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. részvénytulajdonosai között tárgyalások indultak meg, amelyek azzal végződtek, hogy a Szana-banknál érdekeltséggel bíró Banca Marmorosch, Blank & Co. pénztintézet Paximade Sándort, a Blank-banca nagyváradi fiókjának igazgatóját ügyvezető igazgatói minőségben a Szana-bankhoz delegálta.

Paximade Sándor csak néhány hónapig működött a Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál, de ez alatt az idő alatt állandó tárgyalások folytak a Szana örökösei és Blank Aristide között a részvény-tulajdonjog átruhá-

zása kérdésében. A tárgyalások, amelyeket legutóbb ifj. Szana Zsigmond, a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. primdirektora a Szana-csoport, a Banca Marmorosch, Blank et Co. képviselőjében pedig Tabacovici ügyvezető igazgató folytattak, eredménnyel végződtek.

A megállapítás értelmében Blank Aristide eladta a Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál tulajdonát képező 98.000 darab részvényét, amelyet a Szana örökösei és a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. többi részvényesei az Angol-Magyar Bank és egy bécsi egyetemi orvosprofesszor vették át. A részvénytulajdonjog átruházásával kapcsolatosan Blank Aristide és Paximade Sándor lemondottak a Temesvári Bank és Kereskedelmi Részvénytársaságnál viselt igazga-

tósági tagságukról és a jövőben csak a felügyelőbizottság tagjai lesznek.

A Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. igazgatósága egyébként a következő hivatalos tájékoztatót adta ki:

„A Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt., a Banca Marmorosch, Blank et Co S. A. és egy bánsági csoport között, amelyhez a Temesvári Bank több belföldi üzletbarátja és eddigi külföldi nagyrészvényesei csatlakoztak, barátságos megállapodás jött létre, amelynek alapján a Banca Marmorosch, Blank et Co. S. A. a Temesvári Bank részvényének nagyrészt ezen csoportnak átengedte. A Banca Marmorosch, Blank et Co. és a Temesvári Bank között hosszú évek óta fennálló kellemes üzleti összeköttetés a jövőre nézve is biztosítva van.

Blank Aristide továbbra is a Temesvári Bank ellenőrségében marad,

viszont a Temesvári Bank továbbra is

képviselni fogja a Bánságban a Banca Marmorosch, Blank et Co. S. A. pénztintézetet.

E tranzakcióval kapcsolatban a Temesvári Bank eddigi külföldi üzletbarátai, nevezetesen az Angol Magyar Bank Rt. Budapest, amely intézet 23 évvel ezelőtt a Temesvári Bank alapításában közreműködött, továbbá a Schöller Alex. Rt. Zürich, nem különben a Banque Lambert; Bruxelles a Temesvári Bank Gestiójára még nagyobb mértékben befolyást gyakorolnak és a Bánság ezen jól megalapozott s jelentékeny pénztintézetének működését, különösen a kereskedelmi banküzleteket illetőleg továbbfejlesztteni fogják. Ezen célra a Temesvári Banknak a külföldön

további igen előnyös összegek és jelentékeny tőkék fognak rendelkezésére állani.

A Temesvári Bank élére legközelebb egy kiváló, nagytekintélynek örvendő szakember kerül, aki rövidesen át veszi a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. vezetését.

Értesülésünk szerint a Szana-bank új vezérigazgatója dr. Heller László lesz, aki az Angol Magyar Bank külföldi osztályának vezető igazgatója.

Fuziune fabricanților de licheruri din Cluj a esuat

Am anunțat la timp tratativele pornite între fabricanții de licheruri din Cluj pentru a fuziona, după pilda și normele fabricanților de licheruri din Oradea-Mare.

Tratativele pornite de către fabricanții din Cluj nu au reușit a realiza o concentrare similară celei din Oradea, pentru asigurarea plasării produselor de licheruri în mod rațional, eliminând concurența, pentru că majoritatea fabricanților nu au aderat la înființarea unei centrale de desfacere a licherurilor.

A bányai gazdasági front hősi halottai

Százhet csődkérelést adtak be 1929-ben a Bánságban

Tizennyolc esetben rendelte el a temesvári törvényszék a csődöt — Nagymultu cégek a válság áldozatai

Az elmúlt év folyamán a temesvári törvényszékhez százhet esetben nyújtottak be csődelrendelés iránti kérvényt bányai kereskedők és iparosok ellen. A törvényszék csődbírósága átlag minden hét szerdáján és szombatján tartott ülést ezekben az ügyekben és a hitelezők megértésére vall, hogy

a százhet kérelés közül a törvényszék csupán tizennyolc esetben rendelte el a csődöt,

A tizennyolc csőd közül négy volt kiemelkedő. Sajtó hírként hatott, hogy a *Vingai Első Takarékpénztár* kényszerült ön-maga ellen a csődöt kérni és a leggazdagabb temesi vidék betéteseinek tíz milliója veszett oda. Sorban következett a *Gyertyamosi Hengergőzmalom* csődje öt millióval. Azután a temesvári *Ocean teksztilkereskedés* és a *Stocking harisnyagyár*, összesen öt millió leiel.

A négy legnagyobb csőd körülbelül husz millió lei veszteséget mutatott fel a bányai piacon.

A pontos statisztika még nem készült el, de a piacot a tizennyolc csőd révén mintegy harmincöt millió lei veszteség érte.

Az elmúlt esztendő súlyos gazdasági válságát a kényszer-egyezségi eljárások elszomorító adatai tárják fel teljes őszinteséggel. Olyan cégek menekültek ehhez az eljáráshoz, amelyeknek története összenőtt a temesvári és a bányai kereskedelmi élet fellendülésével. Alig szavazták meg a kényszer-egyezségi törvényt, a temesvári törvényszékhez

már megérkezett az első kényszer-egyezséget elrendelő kérelem.

Ungár Armin temesvári nagykereskedő nyújtotta azt be. Sorban következett a *Reiter-féle Iovrini malomkoncern* összeomlása. Itt szintén kényszer-egyezséghez menekültek, hogy a vállalatot a bukástól megmenhessék. A *Iovrini* gőzmalom, a kétféle *Ella* malom és a kisbecskereki *Terézia* malom, amelynek lisztje Párisban és Zürichben két évtized előtt a legkeresettebb volt, kényszerültek üzemüket leállítani.

Alig csendesedtek le a Reiterkoncern válságának első hullámai, máris újabb áldozata volt a gazdasági hadszíntérnek. A nagymultu *Metz S. utóda* cég jutott a fizetési válságba.

A krízis a női divatban is Temesvár két legnagyobb divatoége, a *Winternitz* és *Toffler*-cég ugyancsak kényszerült kényszer-egyezségi eljárást kérni maga ellen.

A nem hivatalos kényszer-egyezségek sorában szerepel a Dóm-téri *Weisz Gerson és Társa*

évtizedek óta fennálló rövidáru nagykereskedés, amelyet ugyan csak a krízis készítetett arra, hogy bíróságon kívül keresse a kiegyezést a hitelezőivel.

És talán szomorú epizóga ennek a beszámolóknak a Szerb-utcában levő, *Klein Dávid* tulajdonát képező hatalmas tek-

sztikereskedés és a *Deutch* Márkus és Fiai fűszernagykereskedő cég csendes likvidálása.

A bányai piac, ha nehezen is — szeretne napirendre térni az 1929 év gazdasági front veszteségei fölött... szeretne, de vajjon mit hoz még az új gazdasági év?

Megint drágított a CFR

Az iparvágánytulajdonosokat kocsinként 25—50 lej külön illeték megfizetésére kötelezték

A CFR vezérigazgatósága rendeletet adott ki, amelynek értelmében az 1930. évi január elsejétől kezdve az uttörvény alapján újabb illeték fizetésére kötelezi a közönséget. A rendelet szerint január elsejétől kezdve minden tíz tonnás, mész-kövel, pirittel, vasércel, zuzott kavicsal, homok- és szegély-kövel megrakott vasuti kocsi után 25 lej, minden egyéb áruval megrakott tíz tonnás kocsi után pedig

vagononként 50 lej fizetendő, már a feladó vasuti állomáson.

Ez a rendelet érzékenyen érinti és sújtja különösen az iparvágányok tulajdonosait, akiknek áruai közutat ténylegesen nem érintenek, illetve nem vesznek igénybe.

Az új rendeleti intézkedés annál feltűnőbb, mert a CFR

vezérigazgatósága mindkét esetben a vasuton kívül álló hatóságok céljaira szedi az új illetékeket, holott éppen a CFR hivatalos lapjának múlt évi december 12-én kelt 459. száma alatt az a szigorú rendelet, amelyben a vasutigazgatóság a legkategorikusabban elrendeli alkalmazottainak, hogy a közhirre tett vasuti díjszabásokban feltüntetett díjakon kívül semmi néven nevezendő és

más, a vasuton kívül álló hatóságok javára eső illetékeket be ne szedjenek.

A CFR vezérigazgatóságának legújabb intézkedése is magán viseli a kapkodás jellegét és nem alkalmas arra, hogy az autonóm vasut tekintélyét emelje.

Biztosítottak látszik a fizetéseketlen temesvári Hermes Bank zavar-talan szanálása

A temesvári Hermes Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság, amely a Weinberg és Weisz családok tulajdonát képezi, amint ismeretes, beszüntette fizetéseit. A Hermesbank nemrégente közhirre, hogy alaptőkéjét tizenkét millió lejre felemeli és ez a körülmény a betevőkben csak megerősítette azt az érzést, hogy

penzük biztos helyen van. Hogy a tőkeemelést ellenére mégis bekövetkezett a fizetéseketlenesség, annak több oka van.

Elsősorban az, hogy egy vidéki nagybank, amely közel ötmilliót gyümölcsösztetett a Hermesben, kivonta ezt az összeget. A Hermes érdekkörébe több vállalat így a vas- és réz-

butorgyár, a képkeretgyár, a kötött- és szövöttáru gyár tartozott és ezeknek

az üzemeknek forgalmi tökével való ellátása huszmilliót emésztett fel.

A bank betétállománya sem növekedett az utóbbi nyolc hónapban, hanem az általános gazdasági válságra való tekintettel a rendesnél nagyobbak voltak a kivételek.

Az 1928. évi mérleg nyolcmillió lej alaptőke mellett

ötvenöt millió lej betét és folyószámla állományt mutat ki.

A bank tartalékalapja egymillió hatszázezer lej volt.

Az igazgatóság a maga részéről mindent elkövet, hogy a harmincöt millió lejt képviselő betétesek és hitelezők igényeit kielégítse. A Hermes-bank szanálása érdekében akció indult meg a bankok között is. A betétesek és hitelezők értekezletén egyébként választottak egy intézőbizottságot, amelynek elnöke dr. Gropsian Mihály, tagjai pedig ismert temesvári ügyvédek és kereskedők. Ez a bizottság fogja a jövőben intézni a bank ügyeit és minden remény meg van arra, hogy a betevők megadják a szanáláshoz szükséges moratóriumot.

Az Utazó Kereskedők Egyesületének közgyűlése

Az Utazó Kereskedők Egyesülete a napokban tartotta meg ezévi rendes közgyűlését, amelyet Grünberger Lajos elnök nyitott meg, aki rámutatott arra, hogy az utazó kereskedőknek, mint a kereskedelem uttörőinek a világkereskedelemben milyen fontos szerepük van. Ők képezik az összekötő kapcsot a városok és a legtávolabb fekvő vidékek között és ők azok, akik a kereskedelmi csereforgalmat nagyrészt lebonyolítják. Örömmel jelenti be, hogy az egyesület egyre erősebben fejlődik, ami nemcsak morális, hanem anyagi téren is tapasztalható. Messinger Mór főtitkár felolvasta az egyesület évi jelentését. A berendezés 20 százalékos leírása és a segélyalapoknak jelentékeny dotálása után az egyesület eddigi tőkéje tovább 111.586 lejjel gyarapodott. A főtitkár jelentését a közgyűlés egyhanguan tudomásul vette.

Közel háromezer részvénytársaság van Romániában

Legújabb kimutatás szerint 1919-ben Romániában összehúszháromezer részvénytársaság működött egy milliárd kilencszáznyolcvankét millió lei alaptőkével. A legújabb kimutatás szerint 1929. végén már kétezernyolcszázötven részvénytársaság volt az országban és ezeknek az alaptőkéje negyvenhat milliárd hatszáznyolcvannégy millió lei.

ROSENFELD JENŐ

gyapotosztálya

Târgu-Mureș

Cluj Ierakat:

Telefon 2-16

E. BISCHITZ, Cal. Reg. Ferd. 40

Allandóan raktáron
fehér és nyers sző-
vőfonalak és fejtők

Eladás csak nagyban.

A készülő gyógyszer-törvény főbb rendelkezései

Megirtuk, hogy törvényjavaslat készül a gyógyszer-törvény és droguák hatáskörének szabályozásáról, amely hivatva lesz a gyógyszerészek és drogistaik közötti ellentétet is áthidalni.

Alkalmunk volt a közegészségügyi miniszterium egyik igazgatójával beszélgetést folytatni, aki a javaslat több rendelkezéseit az alábbiakban ismertette:

Az új törvény megalkotásánál azt az elvet tartotta szem előtt a javaslatot készítő bizottság, hogy a gyógyszerészek maguk intézzék sorsukat. Eddig a Comisia Chemic-Farmaceutica, amely 12 tagból állott, csak négy gyógyszerész-taggal rendelkezett, úgy, hogy tulajdonképpen olyanok intézték a gyógyszerészeti kérdéseket, akik a szakmával nem állottak közvetlen kontaktusban. Most ez a helyzet megszűnik, mert a javaslat szerint a Consiliul Technic Farmaceutic öt tagból fog állani, amelynek

minden tagja gyógyszerész lesz.

Ez a bizottság szinte kizárólagos joggal intézkedik a gyógyszerészeti kérdésekben, ezenkívül beleszólása lesz olyan közegészségügyi ügyekbe is, ahol a gyógyszerészet érdekelve van.

A tartományi direktóriumok mellett működő egészségügyi kerületeknél egy-egy gyógyszerészi inspektor foglalt helyet, akinek hatásköre a gyógyszer-törvény ellenőrzése, a gyógyszerészszemélyzet nyilvántartása lesz.

A jogadományozások rendszerét is módosítja az új javaslat.

Fokozottabban ellenőrzés alá kerülnek a kézi gyógyszer-törvények, amelyek revízió szempontjából alá lesznek rendelve a gyógyszerész inspektoroknak.

Gyógyszerárakkal és gyógyszerészekkel szemben felmerülő panaszokat, a Comisia Disciplina bírálja felül, ez állapítja meg a szankciókat. A Comisia Disciplina elnöke valamely felsőbb bíróság tagja lesz.

A javaslat a fenti, kizárólag gyógyszerészekre vonatkozó rendelkezéseken kívül külön fejezetet tartalmaz a drogériák és illatszerek működésére vonatkozólag, amelyeknek jogkörét szintén pontosan körülírja.

Az új törvény előreláthatólag még ez év első felében életben fog lépni.

Olvassa a

Lemnul-t

Asociația Băncilor contra nouilor legi fiscale

Comitetul de direcție al Asociației Băncilor Române a avut o ședință importantă sub președinția dlui N. Ștefănescu directorul general al Băncii Românești.

NOUILE LEGI FISCALE.

Comitetul s'a ocupat, în primul rând, de nouile legi fiscale.

Proiectul de lege pentru reprimarea evaziunii fiscale a fost modificat în sensul că comitetul de direcție al societăților anonime nu intră în prevederile legii în ceea ce privește responsabilitățile exactității declarațiilor.

S'a mai comunicat că guvernul vrea să ușureze procedura apelurilor fiscale și a luat inițiativa să creeze o nouă secție la Curtea de Casație, care să se ocupe, exclusiv, cu această chestie.

CONCORDATUL PREVENTIV.

Se știe că, în ședința pre-

cedentă comitetul de direcție a hotărât să studieze problema concordatului și să înainteze dlui Grigore Iunian ministrul de Justiție, un memoriu care să cuprindă toate observațiile Asociației precum și propunerile ce are de făcut.

Secretariatul a trimis o circulară tuturor băncilor să înainteze de urgență toate datele în legătură cu chestia legii concordatului preventiv.

Au sosit multe propuneri. S'a numit o comisie care să le studieze și care să facă și propunerile necesare.

S'a hotărât să se facă o intervenție a ministrului de finanțe ca în comisia care pregătește proiectul de lege relativ la modificarea legii Casei de economie să fie numit și un delegat al Asociației Băncilor Române.

Tot odată se va face o intervenție la ministrul de Justiție, ca să se numească doi membri ai asociației în comisia care lucrează la modificarea Codului de Comerț.

Casa Generală de Economii din Mediaș, în jenă financiară

Din Mediaș ni-se comunică, că una din cele mai importante instituții financiare săsești: „Mediascher Allgemeine Sparkasse” trece acum printr'o jenă financiară, așa că a fost silită să închidă pentru câteva zile birourile.

Vechea direcțiune și-a dat demisia și o nouă direcțiune a preluat conducerea.

Celelalte bănci săsești vin acum în ajutorul acestei bănci din Mediaș pentru a o scoate cât mai curând din această jenă financiară.

Csak májusra várható az erdélyi és bánági tőzsdeélet megindulása

Megállapították a kolozsvári tőzsde ideiglenes tagdíjait

Az erdélyi és bánági gazdasági élet egyre nagyobb várakozással tekint a kolozsvári és temesvári áru- és értéktőzsdék megnyitása elé. A tőzsdék megszervezésének munkálatai azonban még csak a kezdet stádiumában vannak. A gazdasági élet azt remélte, hogy a tőzsdék februárban megkezdhetik működésüket és ez egy kis lendületet fog belevinni a gazdasági élet vérkeringésébe. Hogy mikor kezdhetik meg működésüket a tőzsdék, arra nézve egyelőre még nem lehet terminust megállapítani, valószínűnek látszik azonban áprilisra.

Kolozsvárt a napokban megválasztották, illetőleg jelölte a kamara az áru- és értéktőzsde interimár bizottságait, amelyek felhívást fognak kibocsátani a gyárosokhoz és iparosokhoz, hogy vétessék magukat a Tőzsdeegyesületbe, amely aztán közgyűlést hív össze az új tőzsde vezetőségének megválasztására, valamint a tőzsdeszabályok elkészítésére.

Az interimár bizottságok vezetői, az Értéktőzsdénél: elnök, Comsa Jonel szenátor, alelnök Hargittay Bertalan, az erdélyi Bank vezérigazgatója. Az Árutőzsde interimár elnöke

Romanovici Gligor és dr. Gál Zsigmond.

Az értekezlet elhatározta, hogy a tőzsdetörsületbe való belépés ügyében a felhívást haladéktalanul kibocsátja. A tagdíjakat ideiglenesen a következőképp állapították meg: társas cégek részére az értéktőzsdén évi 2000 lej, egyéni cégek részére 1000 lej, beiratási díj 400 lej. Az árutőzsdén az évi tagdíj társas cégeknek 1200 lej, egyéni cégeknek 600 lej, beiratási díj 200 lej.

Az ideiglenes bizottság a tőzsde alapszabályának megszüvegezésével kapcsolatban ug ydöntött, hogy a tőzsdének külföldi cégek is tagjai lehetnek, mivel ezek belépését a tőzsdetörvény nem tiltja meg. A külföldi cégek tagsági díjait később fogják megállapítani.

Ugyancsak később állapítják meg az árutőzsdéi ügyletek tárgyát képező árunemeket is.

Temesváron is lendülettel folyik a szervezkedés munkája, azonban a tőzsde megnyitásának idejére itt sem lehet megállapításokat tenni.

Megkötötték a zsilvölgyi bányák a kollektív-szerződést

A zsilvölgyi bányák igazgatósága és a munkásság között négy nap óta tartó tárgyalások véget értek és a kollektív-szerződések megkötését eredményezték. A munkások 8 százalékos fizetésemelést kaptak. A kollektív-szerződés értelmében ezentul a nyolc órai munkaidőbe beszámítják a bányába való leszállás és felszállás idejét is. A telefonszolgálatot teljesítők és sofförök eddigi napi 12 órás munkaidejét nyolc órára redukálják. A társaság újból életbe léptette az 1926 előtti természetbeni ellátás rendszerét. E szerint minden munkás évenként 8000 kilogramm szenet és tíz köbméter fát kap. A betegségeket, katonai szolgálatokat, hadgyakorlatra való behívást ezentul szabadság számba veszik. A szerződés megváltoztatását csakis az amszterdami Japán álló szociáldemokratapárt megbizottja kérheti.

Taxarea plăcilor de aramă laminată

Ministerul de finanțe a trimis un ordin circular tuturor punctelor vamale prin care le pune în vedere că unele vámi aplică eronat art. 1414 din tarif și pentru a se evita pe viitor asemenea erori, se dau următoarele instrucțiuni:

La art. 1414 se taxează numai tabla și plăcile de aramă laminată de o grosime între 10—30 mm., în formă dreptunghiulară sau rotunjită, având marginile îndoite, servind la confecționarea focarelor de locomotive.

Plăcile și tabla de aramă când au grosimea de 10—30 mm., însă nu au marginile îndoite, se impun la art. 1410 după fel.

Ne fogadjon el mást
Gladys cipókrém
a legjobb!

Évekig tartó harc folyt az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak birtoklásáért

A legnagyobb magánvasut megváltásának érdekes részletei

A Societatea Anonima Industria Arad-Brad kezeli az ACSEV. romániai vagyonát

Szívós harc és diplomáciai tarkítások után ma már majdnem az összes romániai magánvasutak az állam tulajdonban vannak. Különösen nagy harc folyt a Magyarországon is átfutó Arad—Csanádi Egyesült Vasutak román vonalainak és üzemeinek a megszerzéséért. Az ACSEV részvényeinek és a román kormány harcának érdekes kuliszatitkairól számol be az alábbi cikk.

A trianoni békeszerződés az Acsev vonalait Románia és Magyarország között osztotta meg.

A román kormány kezdetben nem fordított kellő figyelmet az Acsev sorsára s csak egy-két év után, amikor a háboru utáni első idők intézkedéseinek volt, terelődött figyelmé az Erdélyben működő magánvasutak, különösen az Acsev ügyeire. Ezt igazolja azon körülmény is, hogy a német alattvalók által a versaillesi békeszerződés értelmében hadizsákmányul beszolgáltatott Acsev részvények átvételére a jóvátételi bizottságnál

az előírt két éven belül nem jelentkezett

s azokat (ötvenhétezer darabot) a jóvátételi bizottság nyilvános árverésen eladta a **Compagnie Belge de Chemis de fer** bruxellesi részvénytársaságnak.

Hosszantartó, évekre elnyúló tárgyalások indultak meg ezután az Acsev igazgatósága és a román állam között az üzemekelesi feltételek utólagos megállapítása érdekében. A kibontakozást hátráltatta a jóvátételi bizottságnál levő Acsev részvények sorsa, amelyeket a román állam a magáénak tekintett. Négy évi eredménytelen kísérlet után végre a **Compagnie Belge des Chemins de fer Bruxelles**, mely az 57.000 drb. Acsev részvény jogszerű birtokosa volt s szabadkézből még összevásárolt 37.332 drb. részvényt, ezen 94.332 darabot tartalmazó pakettot, mely az Acsev 171.057 drb. részvény álladékanak majoritását jelentette,

felajánlotta megvételre a román államnak,

ugy, hogy a román állam megveszi a részvényekből a romániai vonalrészre és a magánvagyonra vonatkozó jogokat s a magyarországi vonalrészre vonatkozó jogok megmaradnak a **Compagnie Belge**-nek.

Az egyezséget felőlelő törvényt a parlament megszavazta s mint szentesített törvény kihirdetett a **Monitorul Oficial** 1927. április 19-iki számá-

ban. Ezen törvény alapján az Acsev romániai vasutvonalai összes felszerelésükkel

a román állam tulajdonává válnak.

A magyarországi vonalrészre önálló részvénytársaság alakult **Szeged—Csanádi Vasut részvénytársaság** címmel, amely részvénytársaság az átvett vonalak és felszerelés ellenértékéül 171.057 drb. egyenként 50 pengő névértékre szóló részvényt ad a régi Acsev részvénytársaságnak.

A vasutvonalak megváltási árából minden régi Acsev részvényes 1.825 angol font értékű állampapírt a vasutvonalak 4 évi használati díjából részvényenként 14 lej részsedést kap a birtokban maradó romániai magánvagyon pedig (erdőüzletet, gurahonci cementgyárat, sebési közútot, menyházai villát, zimándi kavicsbányát, aradi két házát, régi Purgly és a park felőli új három emeletes házát, a vonal mentén levő ap-

róbb ingatlanait stb.) új alapszabályokkal kezeli tovább **Arad—Brád ipari részvénytársaság** név alatt.

A régi Acsev részvényesek ehhez való jogainak elismeréséül kibocsájt 171.057 drb. 100 lej névértékű új **SIAB** részvényt s azokat díjmentesen kiosztja egy-egy Acsev részvény ellenében. E közgyűlés megválasztja új igazgató tanácsát s

e naptól megszűnt az Acsev cégjel használata.

A vasut részvénytársaság igazgatósági épülete mint a vasutüzem tartozéka az állam tulajdonába ment át s ott a régi Acsev, jelenleg **SIAB (Societatea Anonima Industriala Arad—Brad)** csak mint bérlő tartja fenn hivatalos helyiségeit szerződészerű időre.

Az Acsev volt alkalmazottjai pár tisztviselő kivételével államvasuti alkalmazottak s az Acsev nyugdíjasai állami nyugdíjasokká lettek.

Noul regim al livrărilor

Furnizorii în fața unui nou regim de licitații — Represățiile prevazute pentru antreprenorii, cari nu și-au respectat angajamentele

Ministerul de finanțe a trimis o adresă tuturor celorlalte departamente prin care le aduce la cunoștința că la departamentul finanțelor a început să funcționeze **Oficiul Central de Licitații** al cărui regulament de funcționare a fost publicat în „**Monitorul Oficial**” No. 1 din 1 Ianuarie 1930.

În conformitate cu toate dispozițiunile indicate de legea și regulamentul toate departamentele vor dispune să se ia de urgență următoarele măsuri de către **Direcția Contabilității** a fiecărui departament;

Să nu se țină pentru moment nici o licitație de către vreun serviciu care să angajeze furnituri de materiale sau lucrări publice pentru necesitățile mai mari decât acelea suficiente pentru cel mult luna Ianuarie a. c.

Să se trimeată cel mai târziu până la 15 Ianuarie a. c. câte 3 exemplare din fiecare caiet de sarcini care servește actualmente la licitațiile cari se țin la departament.

Să se numească comisiunile de licitații conform art. 8 al Regulamentului de funcționare a oficiului central de licitații.

Să se întocmească programul de furnituri și lucrări de executat în tot cursul anului 1930, program care trebe să

cuprindă toate aprovizionările necesare serviciilor publice atât ca furnituri cât și ca lucrări, corespunzând strict fondurilor de care se dispune pe 1930.

Condițiile programelor de lucrari

Acest program trebe neapărat să conțină:

Cantitățile de materiale ce urmează a fi aprovizionate de fiecare fel de materiale în parte, cu justificarea cantităților potrivit necesităților pentru fiecare material în parte;

Programe de repartitie a cantităților de materiale ce urmează a fi aprovizionate pe diferite localități unde trebuiesc furnizate și după serviciile sau centrele pentru cari se întrebuintează aceste materiale, indicându-se și date de furnizare;

Programe de construcții însoțite de devize și pianuri.

Pentru întocmirea programului indicat mai sus urmează să aveți în vedere dispozițiunile art. 11, 12, 13 și 14 din regulamentul de funcționare a oficiului central de licitații.

Acest program urmează să ne fie înaintat cel mai târziu până la 15 Ianuarie a. c.

Toate cantitățile de materiale pentru fiecare gen. de material trebuiesc stabilite în limita creditului bugetar acordat pe 1930 avându-se

în vedere și ultimele prețuri unitare de materiale obținute la diferite licitații.

Antreprenorii cari n'au respectat angajamentele

Să se trimeată cel mai târziu până la 20 Ianuarie a. c. lista nominală cu adresa tuturor furnizorilor și antreprenorilor cari:

Nu au executat contracte anterioare sau angajamente încheiate cu departamentul respectiv.

Cari au cauzat daune serviciilor departamentului.

Cari sunt în proces cu Statul, proces derivând fie din contracte neexecutate complect, fie executate în mod păgubitor pentru Stat.

Toți acești furnizori sau antreprenori vor fi considerați avându-se în vedere furniturile și lucrările din ultimii 5 ani, adică din 1925 inclusiv până la 1 Ianuarie 1930.

Să se comunice până la 15 Ianuarie a. c., numerile monitoarelor oficiale în cari sunt publicate licitațiile prevazute pentru cursul lunii Ianuarie 1930 sau pentru anul în curs, atât pentru furniturile de material, cât și efectuarea de lucrări publice, concesiuni sau vânzări de imobile.

Să se trimeată cel mai târziu până la 20 Ianuarie a. c., lista nominală a tuturor furnizorilor sau antreprenorilor de lucrări cari s'au furnizat sau efectuat lucrări în cursul anului 1930, indicându-se domiciliul respectiv din țară sau streinătate.

Să se comunice cel mai târziu până la 15 Ianuarie a. c., prețurile diferitelor materiale necesitate de serviciile publice ale departamentului prețuri obținute la ultimele licitații ținute.

Se va dispune ca toate aceste dispozițiuni să fie comunicate de urgență tuturor întreprinderilor serviciilor sau instituțiilor cu caracter public, dar cu gestiune autonomă, cari depind de departamentul respectiv.

Csődöt kértek a szatmári Gőzmalom társulat ellen

A szatmári Gőzmalomtársulat, amely legnagyobb iparvállalata volt Szatmárnak, néhány évvel czelőtt teljesen tönkrement. A malom telke a hatalmas épületekkel és milliókat érő berendezésekkel együtt árverésen néhány millióért elkelt, de az árverésen befolyt összeg nem fedezte a malom tartozásait úgy, hogy a Szatmári Első Takarékpénztárnál levő másfélmillió tartozását sem tudták kifizetni. A bank most megkérte a csődöt a malom ellen a szatmári törvényszéknél, ahol a malom felszámoló bizottságának képviselői azzal védekeztek a csőd ellen, hogy a malomnak ma már nincs vagyona, tehát nincs mire elrendelni a csődöt. Ezzel szemben a Takarékpénztár ügyvédje azt vitatta, hogy a felszámoló bizottság birtokában még mindig vannak értékek, a malom tulajdonából. Az érdekes ügyben a törvényszék úgy határozott, hogy terjessze be számadásait a bíróságnak, a Szatmári Első Takarékpénztár pedig arra hívta föl, hogy a csőd eljárás költségeire kétszáz ezer lejt helyezzen bírói letétbe

Problema electrificării României

De sigur nu este ușor astăzi, în mijlocul tuturor greutăților în care se zbate viața economică românească să fii optimist. Mai mult, nu este îngăduit ca în urma atâtor experiențe nefericite datorite unui nejustificat optimism economic, să ne mai facem iluzii.

Este însă totuși un domeniu în care optimismul și încrederea în viitor nu sunt și mai ales nu vor fi desmințite de realitate. Acest domeniu este acel al electrificării țării.

În nici un alt câmp de activitate economică nu s'a făcut mai puțin dela războiu încoace.

Sursele de energie electrică de care dispune astăzi țara și în special Ardealul, sunt aproape aceleași ca acum 15 ani, cu singura deosebire — în rău — că mașinile sunt uzate și în așa stare încât abia mai pot funcționa.

Și totuși vom îndrăzni să spunem că această

lipsă de activitate în direcția creării de noi centrale electrice

a avut o parte binefăcătoare pentru economia generală a țării.

În adevăr metodele de producție și de distribuție a energiei electrice au suferit dela război încoace atât de variate și de însemnate prefaceri, teorii unanim acceptate a doua zi după războiu sunt aproape tot atât de unanim negate astăzi, încât putem socoti ca un bine faptul că sistemul general de electrificare a țării nu s'a încheiat după o modă a unuia din anii aceștia de prefaceri.

După cum în radiofonie cei cari au cumpărat acum trei ani un aparat scump aud azi cu el mai prost decât cei care cumpăra acum

un aparat mai eștin dar provăzut cu ultimele invenții,

tot așa țările rămase în urmă în electrificare pot să se folosească de experiențele ferice și nefericite ale celorlalte țări.

Marea problemă a electrificării nu era și nu este numai de ordin tehnic.

Ea este una de ordin economic: care sursă de energie dă mai eștină energie electrică în aceleași condiții de siguranța a continuității livrării?

Ca totdeauna în domeniul vieții practice, nu soluțiile exclusive au fost cele care au triumfat.

De la entuziasmul exclusivist pentru sursele hidraulice de imediat după războiu,

s'a trecut la imenzele super-centrale termice

de tipul Klingenberg pentruca astăzi să se dea fiecăreia ce e al ei și să se ajungă la soluțiile de compromis care, ca totdeauna, sânt cele mai bune.

Sânt astăzi câțiva principii universal recunoscute în acest domeniu.

Niciodată centralele exclusiv hidraulice nu pot să aibă siguranța absolută a continuității livrării, așa că ele trebuie totdeauna dublate cu mari rezerve termice.

Centralele de orice fel și de prea mari dimensiuni pe care să sprijine exclusiv consumația unei vaste regiuni sânt mai puțin recomandabile decât o serie de centrale mai mici bine legate între ele prin rețele și așezate fiecare la sursa de energie, fie ea mină de cărbuni, fie cădere de apă. Centralele hidraulice care nu dispun de rezervorii naturale (ghe-

țari), nu pot asigura decât cu prețul unor costisitoare investiții continuitatea livrării curentului. Și de aceea pe râurile cu regim variabil, cum sânt cele de la noi, nu pot fi rentabile și deci

nu pot da curent eștin, decât centralele hidraulice sezoniere,

care cu mici investiții, pot da, atunci când vrea Dumnezeu să dea ploaie, un curent foarte eștin. Ele însă nu pot fi decât auxiliare ale centralelor termice care, grație în special noilor investiții în materie de ardere a combustibilului pot da în orice anotimp un curent eștin.

Concluzia optimistă?

Profitând de experiențele costisitoare ale oltora, țara românească va putea să-și dea cea mai rațională organizare a energiilor sale.

În special în Ardealul binecuvântat de Dumnezeu în care stau strâns alături energiile cărbunilor și a apei, conlucrarea ideală între aceste surse de energie va putea da industriei ardelenice energia eștină — mai eștină decât oriunde — de care are nevoie.

Anul 1930 va vedea ridicându-se primele mari centrale moderne, primii soli a unui viitor mai bun pentru industria românească.

Grigore Manoilescu

Elkésztült a munkaszerződésekre vonatkozó törvény végrehajtási utasítása

A munkaadók a vitás kérdések eldöntését a Semmitőszéktől fogják kérni

A munkaszerződésekre vonatkozó törvény 1929. tavaszán jelent meg a hivatalos lapban, azonban annak gyakorlati alkalmazására mindegyideig nem került sor, mert hiányzott a törvény végrehajtási utasítása. Ezt az utasítást pedig a munkaügyi minisztérium azért adta ki, mert

a Gyáriparosok Szövetsége kifogást emelt a törvény egyes rendelkezései ellen.

A munkaszerződésekre vonatkozó törvény ugyanis kétféle szerződést állapít meg a munkások és munkaadók között: egyéni és kollektív szerződést.

Az egyéni szerződésekre vonatkozó rendelkezések 7-ről 14 napra emelték fel a felmondá-

si időt, ezenkívül minimális fizetéses szabadságidőt állapítanak meg aszerint, hogy az illető munkás mennyi ideje áll a vállalat szolgálatában. A szabadságidő egyévi szolgálat után nyolc nap, kettő és három év között 14 nap,

három éven felül minden év után egy nap, bezárólag 30 napig.

A szabadságidőre vonatkozólag a törvénynek az a része, amely a kollektív szerződések ügyével foglalkozik, nem tartalmaz külön intézkedéseket, amit a gyárosok úgy magyaráznak, hogy a kollektív szerződések megkötésénél a felek megegyezése az irányadó és az egyéni szabadságolásokra vonatkozó megállapítások itt nem lehetnek irányadók. Ez-

zel szemben a munkaügyi minisztériumnak az a hivatalos álláspontja,

hogy a minimális szabadságidő vonatkozik a kollektív szerződésekre is.

Amint értesülünk, a törvény végrehajtási utasításának tervezete most elkészült és a napokban fogják az érdekeltek megküldeni hozzászólás végett és azután megtörténik az új törvény gyakorlati alkalmazása is. A gyárosok köréből szerzett információk szerint a szabadságidőre vonatkozó vitás pont még nincs eldöntve. Ha a munkaügyi minisztérium továbbra is ragaszkodik álláspontjához, úgy a Legfőbb Semmitőszék döntését fogják kikérni a munkaadók.

Németország újra emeli a vámokat

A német birodalmi gazdasági tanács már hozzájárult azon törvényjavaslatához, amely a vámtarifa 32 tételét megváltoztatja. Az élőállatokra és husneműekre minimális vámokat állapítanak meg, amelyeket kereskedelmi szerződésekben sem lehet mérsékelni. *Szarvasmarhára* 24.50, *juhra* 22.50 és *sertésre* 16 márka minimális vámot akarnak megállapítani 100 kg. élősúly után. *Marha és juhusra* 45, *sertéshusra* 32 márka lenne a vám. A *vajra* változó vámtételeket állapít meg a javaslat, úgy, hogy 1933 végéig 50 márka, 1935 végéig 40 márka és 1936 január 1-től kezdve 30 márka a minimális vám. A *buzára*, *rozsrá*, *árpára* és *zabrá* már megállapított változó vámokat a javaslat, a *lisztre* úgy terjeszti ki, hogy a *buzalisztnak* eddigi 14.50 márkás vámjá helyett a *buzavám* másfélszeresét és 3.75 márka pótlékot állapít meg. A *buzakeményítő* vámjá a *buzavám* háromszorosára és 2.50 márka pótlék lesz. A *rozskeményítő* vámjá csak háromszorosa a *rozsvámnak*. Néhány iparcikk vámját is fel-emelik, így elsősorban a német cipőexport erős visszaesése következtében a *cipővámokat* igen erősen emelik. A *nyersalumínium* behozatali tilalmának megszüntetésével 25 márka vámot állapítanak meg 100 kilogrammonként, viszont egyes olyan cikkek vámját, amelyekre a német iparnak szüksége van, leszállítják. Így a *kaucsuk* vámját 100 kilogrammonként 5 márkára, a *tagá fonalak* vámját pedig 12 márkára csökkentik.

A National Gas Engine Comp., Ashton (Anglia)

gyártmányait képező világhírű compressornélküli

National Dieselmotorok

alacsony fordulatszám és csekély üzemanyagfogyasztással fekvő és álló elrendezésben rendkívül kedvező fizetési feltételek mellett kaphatók az erdélyi vezérképviselőnél:

Economia Kereskedelmi és Ipari Rt.-nál, Oradea.

Ajánlatokat
Készséggel küldünk!

Ajánlatokat
Készséggel küldünk!

Noui orientări în științele economice

Broșura Dlui Mihail Manoilescu: „Theorie du protectionisme et de l'échange international“ (Teoria protecționismului și a schimbului internațional).

II.

În combaterea teoriei lui Riccardo despre superioritatea comparativă ne mai probează Dl. Manoilescu, că Riccardo în ce privește evaluarea bunurilor în comerțul internațional ia drept bază numai puterea de muncă (numărul lucrătorilor) întrebuințați, fără a ține seamă și de productivitatea ce prezintă procesul producției. Dl. Manoilescu având în vedere amândoi acești factori, ajunge din nou la concluzia, că o țară agricolă numai atunci poate renunța înăuntrul frontierelor sale la o producție industrială, când superioritatea comparativă a agriculturii ar fi mai mare ca superioritatea calitativă a producției industriale. ceea-ce — în urma situației de fapt a agriculturii din toată lumea — este cu total neversimil.

Cu cât este mai mare productivitatea intrinsecă a unui ram de industrie. cu atât apare mai rentabilă pentru o țară agricolă producerea acestuia. De câte ori urmează, deci, a se produce în țară un nou articol industrial, trebuie să se cerceteze în prealabil, dacă productivitatea intrinsecă a acestuia este mai pe sus de superioritatea sa relativă față de media producției naționale existente. În caz afirmativ, producerea acestui articol va duce la

o nouă ridicare a nivelului productivității naționale.

Marfa importată necesită a fi plătită cu o marfă exportată: de aici urmează, că pentru economia generală a unei țări

este mai convenabil a se plăti chiar cu un preț mai mare o marfă produsă în țară,

dacă la producerea ei s-au întrebuințat puteri de muncă mai puține, deoarece, atunci nu va trebui să se plătească străinătății cu o marfă având o productivitate mai mică.

Deosebirea fundamentală între cele două concepțiuni este evidentă. Pe măsură ce liber-

schimbiștii așează la baza calculelor lor o economisire de cantitate a mărfurilor, pentru dl. Manoilescu este dătoare de măsură economisirea muncii întrebuințate.

Pe baza ideilor fundamentale astfel dezvoltate ajunge dl. Manoilescu la formularea teoriei d-sale. D-sa întocmește potrivit gradelor de productivitate ale diferitelor ramuri de producție din lăuntru unei unități economice — o scară de productivitate.

Dat fiind că în orice țară există o astfel de scară a productivității va fi ușor de calculat productivitatea medie a tuturor ramurilor de producție din țară. Această productivitate medie va fi apoi linia demarcațională pentru noua ramură de producție.

Un proces economic este — în genere — avantajos pentru țară, dacă depe urma lui rezultă o producție, care trece peste linia demarcațională economică și este prejudicios, dacă această producție rămâne sub linia demarcațională. În cazul prim productivitatea medie se urcă: iar în cazul ultim scade. A păstra cel puțin această medie a productivității și a tinde spre urcarea ei, trebuie să fie categoricul imperativ al oricărei națiuni. Teoreticianii economiști, cari ne vorbesc sub titluri sonore despre distribuția muncii prin specializare vor a seduce numai noile puteri și plusul de creștere a populației, în paguba lor și în favorul altora, la o activitate redusă și prin ea la regres.

Cum se poate însă, ca o marfă să se producă totuși în condițiuni mai rele, față de cele din străinătate, deci mai scump? Liber-schimbiștii susțin că producția ei trebuie încetată. Dacă va înceta însă producția ei va trebui — pentru contrabalansarea importului —

să se producă o marfă de schimb,

care va trebui să stea în tot cazul pe-o treaptă mai ridicată a scării productivității, altfel țara importatoare, depe urma

cheltuirii unor energii naționale superioare,

va trebui să sufere pierderi efective.

Singur dela această marfă de schimb depinde, dacă este mai avantajos: a produce sau a importa această nouă marfă.

Dacă nu găsim în țară o marfă de schimb, care să prezinte o productivitate mai ridicată, marfa în chestie trebuie produsă la adăpostul protecției vamale, sau al unei subvenții a producătorului, chiar dacă această protecție ar fi de 200%; bine înțeles, ținând seamă întotdeauna de condițiunea fundamentală, ca gradul de productivitate al acestei marfe să se deasupra liniei de productivitate medie a țării. Aici orice interes de natură neeconomică trebuie înlăturat, singurul de luat în considerare fiind

profitul național realizat de fapt.

Mărimea protecției pentru asigurarea producției nu are absolut nici-un rol, după cum nu joacă nici relațiunile de productivitate interne față de cele streine, ci numai cifrele de productivitate ale unei marfe față de cealaltă, înăuntrul aceluiaș teritor economic. Astfel poate fi mai rentabilă producția marfei, care

necesită o protecție vamală de 200%,

față de streinătate, decât a uneia care necesită numai o protecție de 10%.

Cea mai bună formă de întrebuințare a forțelor naționale pare a rezida în producțiunea cea mai mare cu productivitatea cea mai înaltă.

(Urmează)

Noul regim al licitațiilor

Regulamentul de funcționare al Oficiului central al licitațiilor de pe lângă Ministerul de finanțe a fost aprobat de Consiliul legislativ. Ministerul de finanțe pregătește toate lucrările pentru ca noua instituție să poată începe a funcționa.

Kolozsvári Takarékpénzt. és Hitelbank Részvénytárs.

Cluj, Piața Unirii (Mátyás király-ter) 7

Fiókjai: Déz, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely és Nagyváradon. — :-

Saját tőkéi \$5 millió lej

Minden bankügy-

letet legelő-

nyösebben

végez.

Engedélyezett

devizahely.

Áruraktárai

a vasut

mellett

Betéteket

elfogad

Arhivat intézetek:
Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán
Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen és Szászkeresztúron, Szászregényvidéki Takarékpénztár Rt. Szászregényben és Hitelbank Rt. Bányavásárhelyen és Szamosújváron.

„Ardealul Economic—Erdélyi Közgazdaság”

Organ al Industriei, Comerțului și Finanței din Ardeal și Banat. — Erdély és Bánát ipari, kereskedelmi és pénzügyi szaklapja

Redacția și Administrația: — Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Cluj, Calea Regele Ferdinand No. 121. :- Telefon: 4-44.

Director și răspunzător:
Igazgató és felelős szerk:

TRAIAN CHIRILĂ

Abonamente — Előfizetési áak

In țară pe un an . . .	{ Pentru particulari comercianți și industriași	1200 lei
Belföldön egész évre	{ Pentru bănci instituțiuni financiare și societăți	2000 lei
	{ Magánosoknak, kereskedők és gyárosoknak	1200 lei
	{ Bankoknak, pénzügyintézeteknek és társaságoknak	2000 lei
	{ Pentru străinătate	1500 lei
	{ Külföldre	1500 lei

Jumătate an	{ 600 lei
	{ 1200 lei
Félevere . . .	{ 600 lei
	{ 1200 lei

Anunțuri — Hirdetések:

Pagina l. a. cm ²	} 20 lei
Cimlapon l. oldalon cm ² -ként	
In text	} 15 lei
Szöveggoldalon	
Un sir garmond	} 80 lei
Egy garmond sor	

Industria Textilă Arădană Soc. A.

Telefon: 7-58.

Cea mai mare fabrică
de Textile din Ardeal

Erdély legnagyobb
textilgyára Arad.

Telefon: 7-58.

Aradi Textilgyár Részvénytársaság

CASA NOASTRĂ

SOCIETATE ANONIMA PENTRU BANCA
COMERȚ ȘI INDUSTRIE

Capital și rezerve
Lei 73.400.000

Sediul Social : Satu-Mare.

Sucursale :

BAIA-MARE, CAREI, SIGHET și VALEA LUI
MIHAL.

Afiliațiuni :

„UNIO”, Fabrica de vagoane S. A. SATU-MARE.
Soc. Anon. Pentru Importul de Fierărie, Satu-Mare

Nem trükk! Valóság!

Kedves, barátságos, tiszta szoba árból

20%

Bőséges, ízletes házi étkezési árból

10%

engedményt kap Ön, mint ezen lap előfizetője

Budapesten a

PARK-Nagyszállodában

VIII, Baross-tér 10. szám.

FONDAT IN ANUL 1812

J. SI C. KIMMEL S. P. A.

TIMISOARA

Instalație proprie pentru fabricarea:
TUICĂ, SLIGOVITZ ȘI COGNAC

Fabrică de licheruri
Fabrică de butoaie

Mare deposit de vinuri și țuică en gros!

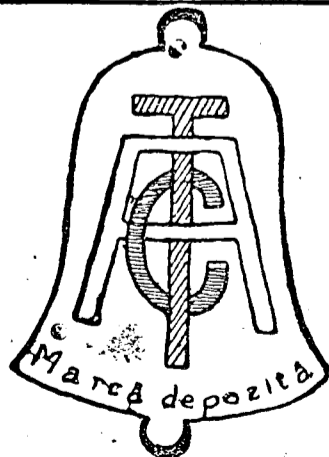
Ardealul Economic Erdélyi Közgazdaság

hirdetési árai:

Cimlapon cm²-ként Lei 20'—
Szöveg között cm²-
ként — — Lei 15'—
Többi hirdetési ol-
dalon — — Lei 10'—
Egy garmond sor Lei 80'—

Cititi

„Lemnul”

Cuaceastă marcă este prevăzută
fiecăre obiect de argint și lux fa-
bricat în fabrica

„TACĂMUL” din

Finetă de 800!

Fabricatiile se pot procura în prăvăliile re-
bijuterii mai bune. Numai pentru revânzătorii
„TACĂMUL” fabrică de argintării, Cluj,
Str. N. Iorga No. 11/A. — Telefon: 4-82
Adresa telegrafică: „Tacămul”.

Mezőgazdasági Bank

és Takarékpénztár Rt.

Cluj—Kolozsvár, Piața Unirii No. 9.
Fiókiintézet: Dej-Dés, Jibou-Zsibó, Beclean-Bethlen
Zălau-Zilah

Saját tőkési **58** millió lej

Minden bankügyletet legelőnyösebben vé-
gez. — Engedélyezett devizahely. — At-
utalás a bel- és külföld bármely piacára.